Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΌΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 8ης Ιουλίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Γεωργία – Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) – Κανονισμός (ΕΕ) 1305/2013 – Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 807/2014 – Εγκατάσταση νέων γεωργών – Ανάπτυξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων – Ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης για νέους γεωργούς – Όροι πρόσβασης – Ισοδυναμία – Εγκατάσταση ως μη αποκλειστικός υπεύθυνος εκμετάλλευσης – Ανώτατα όρια – Καθορισμός – Κριτήρια – Τυπική απόδοση της γεωργικής εκμετάλλευσης»

Στην υπόθεση C-830/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το tribunal de première instance de Namur (πρωτοδικείο Namur, Βέλγιο) με απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Νοεμβρίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

C.J.

κατά

Région wallonne,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, L. Bay Larsen (εισηγητή), C. Toader, M. Safjan και N. Jääskinen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: V. Giacobbo, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 25ης Νοεμβρίου 2020,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο C.J., εκπροσωπούμενος από τον A. Grégoire, avocat,

– η Région wallonne, εκπροσωπούμενη από τον X. Drion, advocaat,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους X. Lewis και M. Kaduczak,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 4ης Φεβρουαρίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 2, 5 και 19 του κανονισμού (ΕΕ) 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 487, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 130, σ. 1), σε συνδυασμό με το άρθρο 2 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 807/2014 της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και για τη θέσπιση μεταβατικών διατάξεων (ΕΕ 2014, L 227, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του C.J. και της Région wallonne (Περιφέρειας Βαλλονίας, Βέλγιο, στο εξής: Περιφέρεια Βαλλονίας), σχετικά με την άρνηση της δεύτερης να χορηγήσει στον C.J. την ενίσχυση εγκατάστασης που προβλέπεται υπέρ των νέων γεωργών στο άρθρο 19 του κανονισμού 1305/2013.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1305/2013

3 Η αιτιολογική σκέψη 17 του ως άνω κανονισμού έχει ως εξής:

«[…] Απαιτείται η λήψη μέτρου ανάπτυξης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των επιχειρήσεων το οποίο να διευκολύνει την αρχική εγκατάσταση των νέων γεωργών και τη διαρθρωτική προσαρμογή των αγροτικών τους εκμεταλλεύσεών, μετά την αρχική εγκατάσταση. […] Θα πρέπει επίσης να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη μικρών εκμεταλλεύσεων που είναι εν δυνάμει οικονομικά βιώσιμες. […] Η στήριξη για σύσταση επιχείρησης θα πρέπει να καλύπτει μόνο την αρχική περίοδο ζωής της επιχείρησης και να μην καταστεί ενίσχυση λειτουργίας. […]»

4 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο ιδ', του ως άνω κανονισμού είχε ως εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, […] ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

ιδ) ως “νέος γεωργός” νοείται πρόσωπο ηλικίας 40 ετών ή νεότερο κατά τη στιγμή της υποβολής της αίτησης, το οποίο διαθέτει επαρκή επαγγελματικά προσόντα και ικανότητες και εγκαθίσταται για πρώτη φορά σε γεωργική εκμετάλλευση ως υπεύθυνος της εκμετάλλευσης αυτής.»

5 Το άρθρο 5 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Η επίτευξη των στόχων της αγροτικής ανάπτυξης, οι οποίοι συμβάλλουν στη στρατηγική “Ευρώπη 2020” για έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, επιδιώκεται μέσω των ακόλουθων έξι προτεραιοτήτων της Ένωσης για την αγροτική ανάπτυξη, οι οποίες εκφράζουν τους σχετικούς θεματικούς στόχους του [κοινού στρατηγικού πλαισίου]:

[…]

2) ενίσχυση της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της ανταγωνιστικότητας όλων των τύπων γεωργίας σε όλες τις περιφέρειες και προώθηση των καινοτόμων γεωργικών τεχνολογιών και της βιώσιμης διαχείρισης των δασών, με εστίαση στους ακόλουθους τομείς:

[…]
β) διευκόλυνση της εισόδου εξειδικευμένων γεωργών στο γεωργικό τομέα και ειδικότερα ανανέωση των γενεών·

[…]».

6 Το άρθρο 19 του κανονισμού 1305/2013 όριζε τα εξής:

«1. Η στήριξη στο πλαίσιο του παρόντος μέτρου καλύπτει:

α) τις ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης για:
i) νέους γεωργούς·

[…].

2. Η στήριξη βάσει της παραγράφου 1 στοιχείο α) σημείο i) χορηγείται σε νέους γεωργούς.

[…]

4. […].

Τα κράτη μέλη καθορίζουν ανώτατα και κατώτατα όρια που επιτρέπουν την πρόσβαση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στη στήριξη βάσει της παραγράφου 1 στοιχείο α) σημεία i) και iii). […] Η στήριξη περιορίζεται σε εκμεταλλεύσεις που εμπίπτουν στον ορισμό των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων.

[…]

8. Για μια αποτελεσματική και αποδοτική χρήση των πόρων του ΕΓΤΑΑ, ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ’ εξουσιοδότηση πράξεις σύμφωνα με το άρθρο 83 σχετικά με το ελάχιστο περιεχόμενο των επιχειρηματικών σχεδίων και τα κριτήρια που πρέπει να χρησιμοποιούν τα κράτη μέλη για τον καθορισμό των ορίων που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου.»

Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός 807/2014

7 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 και 5 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014 έχουν ως εξής:

«(2) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν και να εφαρμόσουν ειδικούς όρους πρόσβασης στη στήριξη για τους νέους γεωργούς στην περίπτωση που δεν εγκαθίστανται ως μόνοι αρχηγοί της εκμετάλλευσης. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ίση μεταχείριση των δικαιούχων, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή υπό την οποία επιλέγουν να εγκατασταθούν στη γεωργική εκμετάλλευση, θα πρέπει να προβλέπεται ότι οι όροι υπό τους οποίους ένα νομικό πρόσωπο ή άλλη μορφή συνεταιρισμού μπορεί να θεωρηθεί "νέος γεωργός" είναι ανάλογοι με εκείνους ενός φυσικού προσώπου. Θα πρέπει να προβλέπεται επαρκής περίοδος χάριτος που θα επιτρέπει στους νέους γεωργούς να αποκτήσουν τις απαιτούμενες δεξιότητες.

[…]

(5) […] Προκειμένου να εξασφαλιστεί ίση μεταχείριση μεταξύ των δικαιούχων σε ολόκληρη την Ένωση και να διευκολυνθεί η παρακολούθηση, το κριτήριο που θα χρησιμοποιηθεί για τον καθορισμό των κατώτατων ορίων που αναφέρονται στο άρθρο 19 παράγραφος 4 [του κανονισμού 1305/2013] θα πρέπει να είναι το δυναμικό παραγωγής της γεωργικής εκμετάλλευσης.»

8 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του ως άνω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού όριζε τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν και θέτουν σε εφαρμογή ειδικούς όρους για την πρόσβαση σε στήριξη στην περίπτωση που ο νέος γεωργός, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο ιδ) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013, δεν εγκαθίσταται ως μόνος αρχηγός της εκμετάλλευσης, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή. Οι όροι αυτοί πρέπει να είναι ισοδύναμοι με εκείνους που ισχύουν στην περίπτωση εγκατάστασης νέων γεωργών ως μόνων αρχηγών μιας εκμετάλλευσης. Σε όλες τις περιπτώσεις, ο έλεγχος της εκμετάλλευσης πραγματοποιείται από τους νέους γεωργούς.»

9 Το άρθρο 5, παράγραφος 2, του εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη ορίζουν τα κατώτατα όρια που αναφέρονται στο τρίτο εδάφιο του άρθρου 19 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 από την άποψη του δυναμικού παραγωγής της γεωργικής εκμετάλλευσης, υπολογισμένου σε τυπική απόδοση, όπως ορίζεται στο άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1242/2008 [της Επιτροπής, της 8ης Δεκεμβρίου 2008, για τη θέσπιση κοινοτικής τυπολογίας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (ΕΕ 2008, L 335, σ. 3)], ή ισοδύναμο αυτού.»

Ο κανονισμός 1242/2008

10 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 1242/2008 όριζε τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ως "τυπική απόδοση" νοείται η τυπική ακαθάριστη αξία της παραγωγής.

[…]»

Το βελγικό δίκαιο

Η απόφαση της Κυβέρνησης της Βαλλονίας

11 Το άρθρο 25 της arrêté du gouvernement wallon du 10 septembre 2015 relatif aux aides au développement et à l'investissement dans le secteur agricole (απόφασης της Κυβέρνησης της Βαλλονίας, της 10ης Σεπτεμβρίου 2015, περί ενισχύσεων για την ανάπτυξη και την πραγματοποίηση επενδύσεων στον γεωργικό τομέα, στο εξής: απόφαση της Κυβέρνησης της Βαλλονίας) προβλέπει, όσον αφορά τη χορήγηση των ενισχύσεων, τα εξής:

«Η εκμετάλλευση η οποία είτε έχει αποκτηθεί είτε έχει συσταθεί εξ αρχής πρέπει να πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

[…]

6° η τυπική ακαθάριστη απόδοσή της, κατά την έννοια του άρθρου 5 του κανονισμού 1242/2008 […] πληροί ένα κατώτατο και ένα ανώτατο όριο τα οποία ορίζονται από τον Υπουργό.

[…]»

Η υπουργική απόφαση

12 Το άρθρο 7, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της arrêté ministériel du 10 septembre 2015 exécutant l'arrêté du gouvernement wallon (υπουργικής αποφάσεως της 10ης Σεπτεμβρίου 2015 περί εφαρμογής της αποφάσεως της Κυβέρνησης της Βαλλονίας), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, προέβλεπε τα εξής:

«Το ανώτατο όριο το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 25, πρώτο εδάφιο, σημείο 6, της [αποφάσεως της Κυβέρνησης της Βαλλονίας] ανέρχεται στο ποσό του ενός εκατομμυρίου ευρώ στην περίπτωση εγκατάστασης ενός νέου γεωργού και στο ποσό του ενός εκατομμυρίου πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ στην περίπτωση ταυτόχρονης εγκατάστασης δύο ή περισσοτέρων νέων γεωργών.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

13 Ο προσφεύγων της κύριας δίκης είναι νέος γεωργός εγκατεστημένος στο Βέλγιο. Με σύμβαση μεταβίβασης εκμετάλλευσης, απέκτησε το ένα τρίτο της εκμετάλλευσης των γονέων του προκειμένου να εξακολουθήσει την εκμετάλλευση της οικογενειακής γεωργικής επιχείρησης. Η δραστηριότητά του ασκείται υπό μορφή άτυπης ένωσης προσώπων με τον πατέρα του, ο οποίος επίσης κατέχει το ένα τρίτο της εκμετάλλευσης, το δε τελευταίο τρίτο ανήκει στη μητέρα του.

14 Στις 27 Ιανουαρίου 2016, ο προσφεύγων της κύριας δίκης υπέβαλε ενώπιον της Περιφέρειας Βαλλονίας αίτηση για τη χορήγηση ενίσχυσης εγκατάστασης.

15 Στις 28 Οκτωβρίου 2016, η Περιφέρεια Βαλλονίας απέρριψε την αίτηση αυτή, με την αιτιολογία ότι η αποκτηθείσα εκμετάλλευση είχε τυπική ακαθάριστη απόδοση (στο εξής: ΤΑΑ) της οποίας η αξία υπερέβαινε το προβλεπόμενο από την περιφερειακή νομοθεσία ανώτατο όριο του ενός εκατομμυρίου ευρώ.

16 Ο προσφεύγων της κύριας δίκης προσέβαλε την ως άνω απορριπτική απόφαση με διοικητική ένσταση ενώπιον του οργανισμού πληρωμών, ζητώντας να ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό της ΤΑΑ το γεγονός ότι δεν έχει εγκατασταθεί ως μόνος υπεύθυνος της εκμετάλλευσης.

17 Με απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 2016, ο οργανισμός πληρωμών απέρριψε την ως άνω διοικητική ένσταση και επιβεβαίωσε την αρχική του απόφαση, εκτιμώντας ότι έπρεπε να ληφθεί υπόψη η αξία της ΤΑΑ ολόκληρης της εκμετάλλευσης και ότι η αξία αυτή, από τη στιγμή που ανερχόταν σε 1 976 980,45 ευρώ, υπερέβαινε το ανώτατο όριο που προέβλεπε η εθνική νομοθεσία.

18 Στις 12 Οκτωβρίου 2017, ο προσφεύγων της κύριας δίκης προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

19 Το αιτούν δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία των κατ' άρθρο 2 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014 όρων χορήγησης της ενίσχυσης για την εγκατάσταση ενός νέου γεωργού ο οποίος δεν αποτελεί τον μόνον υπεύθυνο της εκμετάλλευσης.

20 Υπό τις συνθήκες αυτές, το tribunal de première instance de Namur (πρωτοδικείο Namur, Βέλγιο) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Κατ' ορθή ερμηνεία των άρθρων 2, 5 και 19 του [κανονισμού 1305/2013], σε συνδυασμό με το άρθρο 2 του [κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014], δύνανται τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της εφαρμογής των διατάξεων αυτών, να λαμβάνουν υπόψη, για τον καθορισμό του κατώτατου και ανώτατου ορίου, το σύνολο της εκμετάλλευσης και όχι μόνο το επιμέρους μερίδιο του νέου γεωργού σε αυτήν και/ή τις μονάδες εργασίας (ΜΕ), όταν η γεωργική εκμετάλλευση είναι οργανωμένη υπό μορφή άτυπης ένωσης προσώπων στην οποία ο νέος γεωργός αποκτά εξ αδιαιρέτου μερίδα και καθίσταται υπεύθυνος της εκμετάλλευσης, χωρίς όμως να είναι ο μόνος υπεύθυνος;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

21 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 2, 5 και 19 του κανονισμού 1305/2013, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 και 5 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία κατά την οποία το κριτήριο για τον καθορισμό του ανώτατου ορίου που επιτρέπει την πρόσβαση ενός νέου γεωργού, ο οποίος εγκαθίσταται ως μη αποκλειστικός υπεύθυνος εκμετάλλευσης, στις ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης συνίσταται στην ΤΑΑ ολόκληρης της γεωργικής εκμετάλλευσης και όχι μόνον του μεριδίου που ο νέος γεωργός κατέχει στην εκμετάλλευση αυτή.

22 Καταρχάς, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο ιδ', του κανονισμού 1305/2013 ορίζει τον «νέο γεωργό» ως πρόσωπο ηλικίας 40 ετών ή νεότερο κατά τη στιγμή της υποβολής της αίτησης, το οποίο διαθέτει επαρκή επαγγελματικά προσόντα και ικανότητες και εγκαθίσταται για πρώτη φορά σε γεωργική εκμετάλλευση ως υπεύθυνος της εκμετάλλευσης αυτής.

23 Για την περίπτωση κατά την οποία, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, η επίμαχη στην κύρια δίκη εκμετάλλευση έχει τη μορφή ένωσης χωρίς νομική προσωπικότητα, η οποία περιλαμβάνει, εκτός του προσφεύγοντος της κύριας δίκης, φυσικά πρόσωπα μη έχοντα την ιδιότητα του νέου γεωργού, διαπιστώνεται ότι το γράμμα της διατάξεως αυτής δεν

προδικάζει ούτε τη νομική μορφή που μπορεί να έχει μια τέτοια εκμετάλλευση (πρβλ. απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2012, Ketelä, C-592/11, EU:C:2012:673, σκέψη 42) ούτε τη δυνατότητα εγκατάστασης σε αυτήν υπό την ιδιότητα του υπεύθυνου εκμετάλλευσης μαζί με άλλους γεωργούς.

24 Κατά το άρθρο 19, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 1305/2013, η ενίσχυση για την ανάπτυξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επιχειρήσεων καλύπτει μεταξύ άλλων τις ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης για νέους γεωργούς.

25 Το άρθρο 19, παράγραφος 4, τρίτο εδάφιο, του ως άνω κανονισμού προβλέπει ότι τα κράτη μέλη καθορίζουν μεταξύ άλλων ανώτατα και κατώτατα όρια που επιτρέπουν την πρόσβαση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην ενίσχυση για νέους γεωργούς δυνάμει του άρθρου 19, παράγραφος 1, στοιχείο α′, σημείο i, του εν λόγω κανονισμού, η δε ενίσχυση αυτή περιορίζεται σε εκμεταλλεύσεις που εμπίπτουν στον ορισμό των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων.

26 Μολονότι το γράμμα των διατάξεων αυτών δεν θίγει ρητώς το ζήτημα αν τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν τα μνημονευόμενα σε αυτές όρια ανά εκμετάλλευση και όχι ανά νέο γεωργό, πάντως το άρθρο 19, παράγραφος 4, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1305/2013 πρέπει να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014, που συμπληρώνει τον κανονισμό 1305/2013, δεδομένου ότι η δεύτερη αυτή διάταξη καθορίζει το κριτήριο που πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα κράτη μέλη για τον καθορισμό των ορίων του ως άνω άρθρου 19, παράγραφος 4.

27 Ειδικότερα, όπως προκύπτει από το άρθρο 19, παράγραφος 8, του κανονισμού 1305/2013, για μια αποτελεσματική και αποδοτική χρήση των πόρων του ΕΓΤΑΑ, ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις μεταξύ άλλων για τον καθορισμό των ορίων που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου.

28 Συναφώς, από το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014 προκύπτει ότι τα κράτη μέλη ορίζουν τα εν λόγω όρια από την άποψη του δυναμικού παραγωγής της γεωργικής εκμετάλλευσης, υπολογισμένου σε τυπική απόδοση, ή ισοδυνάμου του. Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 1242/2008 διευκρίνιζε σχετικά ότι η τυπική απόδοση ορίζεται ως η «τυπική ακαθάριστη αξία της παραγωγής».

29 Προκειμένου να προσδιοριστεί το περιεχόμενο του κριτηρίου καθορισμού του ανώτατου ορίου που επιτρέπει την πρόσβαση στις ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης, δυνάμει του άρθρου 19, παράγραφος 4, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1305/2013, σε συνδυασμό με το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014, πρέπει να ληφθεί υπόψη καταρχάς η διατύπωση των ερμηνευόμενων διατάξεων, ενδεχομένως με γνώμονα το πλαίσιο στο οποίο αυτές εντάσσονται και τους σκοπούς του κανονισμού 1305/2013 (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2012, Ketelä, C-592/11, EU:C:2012:673, σκέψη 39).

30 Όσον αφορά το γράμμα του άρθρου 19, παράγραφος 1, στοιχείο α′, σημείο i, και παράγραφος 4, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1305/2013, σε συνδυασμό με το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014, επισημαίνεται ότι οι διατάξεις αυτές δεν αποκλείουν τη δυνατότητα των κρατών μελών να λάβουν υπόψη την ΤΑΑ ολόκληρης της εκμετάλλευσης. Η χρήση, στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014, της έκφρασης «δυναμικ[ό] παραγωγής της γεωργικής εκμετάλλευσης», η οποία αναφέρεται στο αντικειμενικό κριτήριο της «εκμετάλλευσης», επιβεβαιώνει την ερμηνεία αυτή.

31 Όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι διατάξεις αυτές, επισημαίνεται ότι, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 5 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014, το κριτήριο του δυναμικού παραγωγής της γεωργικής εκμετάλλευσης που θα χρησιμοποιηθεί για τον καθορισμό των ορίων που αναφέρονται στο άρθρο 19, παράγραφος 4, του κανονισμού 1305/2013 καθιερώθηκε από τον νομοθέτη της Ένωσης ιδίως με σκοπό τη διευκόλυνση της παρακολούθησης.

32 Ερμηνεία όμως της τελευταίας αυτής διατάξεως υπό την έννοια ότι τα όρια που επιτρέπουν την πρόσβαση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην ενίσχυση μπορούν να καθορίζονται ανά εκμετάλλευση είναι ικανή να διευκολύνει την παρακολούθηση, λαμβανομένων υπόψη των διαφόρων νομικών μορφών υπό τις οποίες οι γεωργοί μπορούν να επιλέξουν να εγκατασταθούν, καθώς και των κανόνων που είναι συμφυείς με καθεμία από τις μορφές αυτές, ιδίως όσον αφορά τον επιμερισμό των ποσοστών συμμετοχής στην εκμετάλλευση.

33 Η ερμηνεία που προκρίνεται στην προηγούμενη σκέψη επιβεβαιώνεται και από τον σκοπό του κανονισμού 1305/2013.

34 Συναφώς, επισημαίνεται ότι ο κανονισμός 1305/2013 θέτει τους στόχους στους οποίους πρέπει να συμβάλλει η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης καθώς και τις αντίστοιχες προτεραιότητες της Ένωσης, προβλέποντας τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της πολιτικής αυτής. Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 5 του ως άνω κανονισμού παραθέτει έξι προτεραιότητες για την αγροτική ανάπτυξη, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η ενίσχυση της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της ανταγωνιστικότητας όλων των τύπων γεωργίας, μεταξύ άλλων διά της διευκόλυνσης της εισόδου εξειδικευμένων γεωργών στον γεωργικό τομέα και της μέριμνας για την επίτευξη του σκοπού της «ανανεώσεως των γενεών».

35 Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, στοιχείο α', και παράγραφος 4, του εν λόγω κανονισμού, η επίμαχη ενίσχυση προορίζεται να ενθαρρύνει την εκκίνηση επιχείρησης από νέους γεωργούς. Συναφώς, η αιτιολογική σκέψη 17 του ίδιου κανονισμού διευκρινίζει ότι η στήριξη για σύσταση επιχείρησης θα πρέπει να καλύπτει μόνον την αρχική περίοδο ζωής της επιχείρησης και να μην καταστεί ενίσχυση λειτουργίας.

36 Επομένως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 73 και 74 των προτάσεών του, η εν λόγω ενίσχυση δεν χορηγείται για να ενθαρρύνει αδιακρίτως την εκκίνηση οποιασδήποτε γεωργικής εκμετάλλευσης αλλά μόνον των εκμεταλλεύσεων εκείνων που πληρούν τις προϋποθέσεις σχετικά με τους υπεύθυνους εκμετάλλευσης, τις δραστηριότητες ή το μέγεθος της εκμετάλλευσης, κατά συνέπεια δε τα κράτη μέλη μπορούν να οριοθετήσουν τη χορήγηση της ενίσχυσης με γνώμονα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εκμεταλλεύσεων τις οποίες αναλαμβάνουν οι νέοι γεωργοί.

37 Το επίμαχο στην κύρια δίκη κριτήριο επιλεξιμότητας επιδιώκει ακριβώς να ανταποκριθεί στους σκοπούς αυτούς, καθόσον το κριτήριο αυτό, εντασσόμενο στη λογική της ενίσχυσης της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, έχει ως αποτέλεσμα να παρέχεται πρόσβαση στη γεωργική ενίσχυση μόνο στους νέους γεωργούς που ξεκινούν τη δραστηριότητά τους σε εκμεταλλεύσεις των οποίων η συνολική παραγωγή δεν υπερβαίνει ορισμένο όριο, διευκολύνοντας κατά τον τρόπο αυτόν την είσοδο γεωργικών εκμεταλλεύσεων στον γεωργικό τομέα. Όπως επισήμαναν συναφώς η Επιτροπή και η Περιφέρεια Βαλλονίας κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, με την εφαρμογή κριτηρίου επιλεξιμότητας όπως το προβλεπόμενο από την εθνική νομοθεσία επιδιώκεται πράγματι να αποφευχθεί το

ενδεχόμενο χορήγησης της εν λόγω ενίσχυσης στους νέους γεωργούς των οποίων η εκμετάλλευση έχει ΤΑΑ τέτοιου μεγέθους ώστε οι γεωργοί αυτοί στην πραγματικότητα να μη χρειάζονται στήριξη.

38 Το άρθρο 2 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014, το οποίο έχει δώσει λαβή για τις σχετικές αμφιβολίες του αιτούντος δικαστηρίου, δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση τη δυνατότητα των κρατών μελών να καθορίζουν το ανώτατο όριο που επιτρέπει την πρόσβαση στην οικεία ενίσχυση όχι ανά δικαιούχο αλλά ανά εκμετάλλευση.

39 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του ως άνω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη του 2, τα κράτη μέλη θεσπίζουν και θέτουν σε εφαρμογή ειδικούς όρους για την πρόσβαση σε στήριξη στην περίπτωση που νέος γεωργός, όπως ορίζεται στην παράγραφο 1, στοιχείο ιδ', του άρθρου 2 του κανονισμού 1305/2013, δεν εγκαθίσταται ως μόνος υπεύθυνος της εκμετάλλευσης. Από το εν λόγω άρθρο 2, παράγραφος 1, προκύπτει επίσης ότι οι όροι αυτοί πρέπει να είναι ισοδύναμοι με εκείνους που ισχύουν στην περίπτωση εγκατάστασης νέων γεωργών ως μόνων υπεύθυνων μιας εκμετάλλευσης και εφαρμόζονται ανεξαρτήτως της νομικής μορφής υπό την οποία οι δικαιούχοι αποφασίζουν να εγκατασταθούν σε γεωργική εκμετάλλευση. Σε όλες τις περιπτώσεις, ο έλεγχος της εκμετάλλευσης ασκείται από τους νέους γεωργούς.

40 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014 αφορά, αφενός, τον νέο γεωργό ο οποίος, όπως ο προσφεύγων της κύριας δίκης, εγκαθίσταται μαζί με άλλα φυσικά πρόσωπα και, αφετέρου, τον νέο γεωργό ο οποίος εγκαθίσταται μόνος του ως αποκλειστικός υπεύθυνος της εκμετάλλευσης. Κατά τη διάταξη αυτή, οι όροι πρόσβασης στη γεωργική ενίσχυση που απαιτούνται από τις δύο αυτές κατηγορίες γεωργών πρέπει να είναι ισοδύναμοι.

41 Μια ρύθμιση όμως η οποία, για τη χορήγηση των ενισχύσεων εκκίνησης επιχείρησης σε νέο γεωργό, βασίζεται στην ΤΑΑ ολόκληρης της εκμετάλλευσης θέτει πανομοιότυπες απαιτήσεις τόσο για τον νέο γεωργό που εγκαθίσταται μόνος όσο και για τον νέο γεωργό που εγκαθίσταται μαζί με άλλους γεωργούς που δεν εμπίπτουν στην εν λόγω κατηγορία. Κατά συνέπεια, μια τέτοια ρύθμιση ανταποκρίνεται a fortiori στην απαίτηση ισοδυναμίας που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014.

42 Προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, επισημαίνεται ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση καθορίζει το ανώτατο όριο της ΤΑΑ της εκμετάλλευσης σε 1,5 εκατομμύρια ευρώ στην περίπτωση ταυτόχρονης εγκατάστασης δύο ή περισσοτέρων νέων γεωργών, αντί του 1 εκατομμυρίου ευρώ που καθορίζεται στην περίπτωση κατά την οποία ένας νέος γεωργός εγκαθίσταται μόνος του ή, όπως συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης, μαζί με άλλους υπεύθυνους εκμετάλλευσης που δεν εμπίπτουν στην εν λόγω κατηγορία. Πλην όμως το κατ' αυτόν τον τρόπο αυξημένο ανώτατο όριο λαμβάνει υπόψη μια αντικειμενική διαφορά των καταστάσεων. Ειδικότερα, δύο ή περισσότεροι νέοι γεωργοί που εγκαθίστανται από κοινού ως υπεύθυνοι εκμετάλλευσης είναι καταρχήν ικανοί να παραγάγουν περισσότερο από έναν νέο γεωργό που εγκαθίσταται μόνος του. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η θέσπιση ενός τέτοιου αυξημένου ανώτατου ορίου δεν θίγει την απαίτηση για ισοδύναμους όρους πρόσβασης στην ενίσχυση εγκατάστασης μεταξύ των νέων γεωργών, από πλευράς του ζητήματος αν αυτοί εγκαθίστανται μόνοι ή μαζί με άλλους νέους γεωργούς.

43 Ασφαλώς, η ρύθμιση αυτή προβλέπει επίσης διαφορετικούς όρους πρόσβασης στην ενίσχυση εγκατάστασης με βάση το αν ο νέος γεωργός εγκαθίσταται μαζί με άλλους νέους γεωργούς ή μαζί με άλλους γεωργούς που δεν εμπίπτουν στην εν λόγω κατηγορία. Από καμία όμως διάταξη

του κανονισμού 1305/2013 ή του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014 δεν επιβάλλεται υποχρέωση να είναι ισοδύναμοι οι όροι πρόσβασης στην ενίσχυση εγκατάστασης για νέους γεωργούς που ευρίσκονται σε δύο διαφορετικές καταστάσεις. Εξάλλου, είναι σύμφωνο με τον σκοπό της ενίσχυσης για την εγκατάσταση νέων γεωργών το να είναι οι όροι πρόσβασης στην ενίσχυση αυτή ευνοϊκότεροι για νέους γεωργούς οι οποίοι εγκαθίστανται από κοινού απ' ό,τι για έναν νέο γεωργό που εγκαθίσταται μαζί με γεωργούς που δεν εμπίπτουν στην εν λόγω κατηγορία.

44 Βάσει του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 2, 5 και 19 του κανονισμού 1305/2013, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 και 5 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 807/2014, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία κατά την οποία το κριτήριο για τον καθορισμό του ανώτατου ορίου που επιτρέπει την πρόσβαση ενός νέου γεωργού, ο οποίος εγκαθίσταται ως μη αποκλειστικός υπεύθυνος εκμετάλλευσης, στις ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης συνίσταται στην ΤΑΑ ολόκληρης της γεωργικής εκμετάλλευσης και όχι μόνον του μεριδίου που ο νέος γεωργός κατέχει στην εκμετάλλευση αυτή.

Επί των δικαστικών εξόδων

45 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Τα άρθρα 2, 5 και 19 του κανονισμού (ΕΕ) 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 και 5 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 807/2014 της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και για τη θέσπιση μεταβατικών διατάξεων, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία κατά την οποία το κριτήριο για τον καθορισμό του ανώτατου ορίου που επιτρέπει την πρόσβαση ενός νέου γεωργού, ο οποίος εγκαθίσταται ως μη αποκλειστικός υπεύθυνος εκμετάλλευσης, στις ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης συνίσταται στην τυπική ακαθάριστη απόδοση ολόκληρης της γεωργικής εκμετάλλευσης και όχι μόνον του μεριδίου που ο νέος γεωργός κατέχει στην εκμετάλλευση αυτή.

(υπογραφές)